

Број на Службен весник: 194/2014
Датум на објавување: 25.12.2014

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 16 ставови 2 и 3 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/2012, 145/2012, 87/2013, 164/2013, 39/2014, 43/2014 и 132/2014), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 21.12.2014 година, донесе

ПРОГРАМА ЗА АКТИВНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА МАЈКИТЕ И ДЕЦАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 2015 ГОДИНА

I. Цели на Програмата

Општа цел

Општа цел на оваа програма е континуирано унапредување на здравјето на децата и жените во репродуктивен период во насока на намалување на доенечката и матернална смртност преку координирано спроведување на есенцијалните јавно-здравствени функции врз основа на дефинираните приоритети идентифицирани преку редовен мониторинг на нивната здравствената состојба, со посебен фокус на ранливите групи население и со почитување на принципот на еднаква достапност до сите на кои им е услугата потребна.

Специфични цели

1. Континуирано унапредување на системот на мониторирање на здравствениот статус на мајките и децата и ефикасноста на здравствената заштита
2. Подигање на информираноста и едуцираноста на населението за здрави животни стилови и правилно здравствено однесување во преконцепциски, антенатален, постнатален и во доенечкиот период, со фокус на ранливите групи жени (жени Ромки, жени од руралните подрачја и адолесценти)
3. Унапредување на квалитетот и еднаквоста во пристапот до здравствените услуги за мајките и децата, со посебен фокус на ранливите групи жени
4. Навремено откривање на заболувања кај новороденчињата, доенчињата и малите деца
5. Јакнење на интерсекторската соработка и мобилизирање на партнерството во заедницата на сите релевантни партнери во идентификација и решавање на здравствените проблеми на мајките и децата особено во намалувањето на бариерите и зголемувањето на достапноста на услугите.

II. Мерки кои треба да се преземат за подобрување на состојбите

1. Активности за мониторирање на здравствениот статус на мајките и децата и проценка на ефикасноста и достапноста на здравствените сервиси:

- Стручно-методолошки надзор-теренски посети за мониторинг на работата на превентивните тимови, поливалентната патронажна служба и Ромските здравствени медијатори;
- Изготвување на Информација за здравствената состојба и заштита на мајките и децата со предлог мерки за унапредување на состојбата, со акцент на социо-економските варијабли
- Функционирање на Државен центар за репродуктивно здравје; Стручно-методолошка помош од страна на Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство на породилиштата низ државата; Изработка на софтвер за внес на податоци и Подготовка на Перинатален Извештај.
  - Евидентирање на податоци за секоја смртност на доенче и родилка од страна на здравствените установи и достава до Државен центар за репродуктивно здравје;
  - Собирање, обработка и анализа на доставените податоци од породилиштата за перинатална грижа од страна на Државен центар за репродуктивно здравје во соработка со Завод за здравствена заштита на мајки и деца и задолжително доставување на квартални извештаи до Комитетот за безбедно мајчинство при Министерство за здравство.

2. Активности за здравствена промоција и унапредување на здравственото однесување:

Изготвување и дистрибуција на информативно-едукативни материјали

Брошура-информација и совети за новите родители (24.000 примероци) и дистрибуција на истите до секоја породена.

Подготовка и печатење на Мајчина книшка и Брошура за здрава бременост

Едукација на населението и промотивни кампањи

- Едукација на семејства во рурални средини и ромски заедници за унапредување на здравјето и развојот кај децата, вакцинации, безбедно мајчинство и адолесцентно здравје од страна на Ромски здравствени медијатори и патронажна служба,
- Патронажни посети на бремени (во просек по 2 патронажни посети по бремена, а кај ризични бремени и повеќе - бремени помлади од 18 години и постари од 35, бремени кои потекнуваат од социјално ранливи групи вклучувајќи ги и Ромките, бремени кои живеат во оддалечени рурални подрачја),
- Патронажни посети на леунки и новородени (по 2 патронажни посети), а кај породени во домашни услови и леунки од социјално ранливи групи и ромски семејства и повеќе посети,
- Промоција на Европската недела на имунизација, вклучително локални активности фокусирани на ромските заедници и руралните средини,
- Промоција на Светската Недела на доење.

Спроведување на истражување за достапноста на услугите за репродуктивно здравје со акцент на ранливи групи

Спроведување на истражување за достапноста на услугите од здравствените работници и нивен одговор кон родово базирано насилство.

3. Јакнење на капацитетите на здравствени работници кои обезбедуваат здравствена заштита на деца и жени во репродуктивен период:

- јакнење на капацитети на ОБ Струмица со распоредување, доктор на медицина со лиценца за работа од областа на гинекологијата и акушерството и медицинска сестра/акушерка, еднаш во неделата да вршат здравствена дејност на ниво на примарна здравствена заштита во ординација за гинекологијата и акушерството на подрачјето на општина НОВО СЕЛО,
- јакнење на капацитети на СГАБ Чаир - Скопје со распоредување, доктор на медицина со лиценца за работа од областа на гинекологијата и акушерството и медицинска сестра/акушерка, еднаш во неделата да вршат здравствена дејност на ниво на примарна здравствена заштита во ординација за гинекологијата и акушерството на подрачјето на општина Шутка,
- Регионални работилници за здравствени работници - гинеколози од породилиштата за методологијата за вршење на стручна ревизија на матернален морбидитет и морталитет (near miss cases) со цел системско унапредување на квалитетот на здравствената грижа во текот на бременоста, породувањето и во постнатален период;
- Регионални работилници за мултидисциплинарни тимови (гинеколози, неонатолози, акушерки, социјални работници, менаџери) од породилиштата за методологијата за вршење на доверлива стручна ревизија на перинаталната и неонатална смртност со цел да се унапреди постоечката клиничка пракса на ниво на антенатална, интрапартална и постпартална грижа, да се подобрат инфраструктурните и организациони фактори и да се идентифицираат социјалните фактори од страна на мајката;
- Регионални работилници за патронажната служба и Ромските здравствени медијатори за семејно планирање со цел јакнење на нивните капацитети за информирање и советување на жените во репродуктивен период за значењето и бенефитот од семејното планирање како дел од безбедното мајчинство со акцент на жените кои имаат отежнат пристап, (жените од руралните подрачја, жените Ромки);
- Регионални работилници за здравствени работници - од превентивните тимови и од породилиштата за советување за доење.

4. Активности за рана детекција на заболувања кај новороденчињата, доенчињата и малите деца:

- Спроведување на тиреоиден скрининг кај сите новородени деца во Република Македонија,
- Детектирање на метаболни болести како селективен скрининг по индикација кај 2000 деца кои амбулантски и хоспитално се третираат на Клиника за детски болести,
- Неонатален скрининг за слух кај новороденчиња,
- Превентивни систематски прегледи на доенчиња од страна на превентивните тимови (3 прегледи по доенче во 3, 6 и 9 месец),
- Превентивни систематски прегледи кај деца во 2 и 4 година. Наодите од превентивните прегледи се внесуваат во Картон за систематски прегледи на деца од предучилишна возраст кој е изготвен од Завод за здравствена заштита на мајки и деца,
- Патронажни посети кај доенчиња - во просек по 5 посети на доенче, од кои 2 во новороденечкиот период, а по една посета на возраст од 4, 7 и во 12 месец,
- Дополнителни 2 патронажни посети на семејства со висок социјален и здравствен ризик и на семејства во ромски заедници.

5. Јакнење на интерсекторска соработка и соработка со локалната заедница
- Одржување на работилница за претставување на активностите на оваа програма, за мајки и деца на потенцијалните партнери во реализација на оваа програмата особено во работата со ранливите групи до кои е потешко да се пристапи,
- одржување на координативни состаноци со претставници од единиците на локалната самоуправа, граѓански здруженија, претставници на ромски заедници, ромски невладини организации, женски организации, ОН организации, УНФПА, Светската здравствена организација и УНИЦЕФ.

III. Очекувани резултати

Со целосно реализирање на активностите предвидени со оваа програма се очекува постигнување на следните резултати:

1. Идентифицирани приоритети за делување базирани на континуирано и ефикасно следење на здравствениот статус и обемот на здравствена заштита на мајките и децата,
2. Унапредени животни стилови и подобро здравствено однесување од аспект на безбедното мајчинство, со фокус на ранливите групи жени и деца (зголемен процент на жени кои имаат избрано матичен гинеколог, зголемен процент на мајки кои дојат ексклузивно, одржување на висок опфат со имунизација, навремена и редовна антенатална и постнатална заштита и др),
3. Подобрен пристап и квалитет на здравствените услуги за мајките и децата, со фокус на ранливите групи жени и деца,
4. Намалени бариерите и зголемена достапност до услуги преку зајакнато партнерство и соработка во заедницата,
5. Унапредено здравјето на децата, доенчињата и жените во репродуктивен период и намалени разлики кај поедини ранливи групи мерено преку индикаторите за морбидитет, морталитет и искористеност на здравствените услуги.

IV. Потребни финансиски средства за реализација на Програмата

Табела 1. Потребни финансиски средства за реализација на оваа програма

	Активности	Извршител	Количина	Цена	Вкупно
1.	Тироиден скрининг на сите новородени деца	Министерство за здравство, Универзитетска клиника за детски болести	24.000	125,00	3.000.000,00
2.	Неонатален скрининг за слух кај новороденчиња	Универзитетска клиника за уво нос и грло во соработка со Национален координатор за неонатален скрининг за слух	10.000	10	100.000,00
3.	Детектирање на метаболни болести како селективен скрининг по индикација	Министерство за здравство, Универзитетска клиника за детски болести	2.000	851	1.700.000,00
4.	Фолпа киселина за секоја бремена	Министерство за здравство	24.000	416	1.000.000,00
5.	Воспоставување на банка на мајчино млеко	Министерство за здравство	1	300.000,00	300.000,00
6.	Мајчина книшка и брошура за здрава бременост	Министерство за здравство	25.000	16,00	400.000,00
7.	Брошура-информација и совети за новите родители (24.000 примероци) и дистрибуција	Министерство за здравство, Институт за јавно здравје на Република Македонија	25.000	16,00	400.000,00
8.	Државен центар за репродуктивно здравје Национален координатор (12x6.000 денари) 20 медицински сестри /акушерки во породилишта за внесување на податоците (12x3.000 денари за секоја акушерка/медицинска сестра) Изработка на Софтвер	Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство и породилиштата низ државата 16 Општи болници вклучувајќи ги и приватните породилишта	1	1.000.000,00	1.000.000,00
9.	Зајакнување на капацитети на ОБ Струмица со распоредување, доктор на медицина со лиценца за работа од областа на гинекологијата и акушерството и медицинска сестра/акушерка, еднаш во неделата да вршат здравствена	Општа болница Струмица	24 недели	5.000	120.000,00

	дејност на ниво на примарна здравствена заштита во ординација за гинекологијата и акушерството на подрачјето на општина НОВО СЕЛО				
10.	Зајакнување на капацитети на СГАБ Чаир- Скопје со распоредување, доктор на медицина со лиценца за работа од областа на гинекологијата и акушерството и медицинска сестра/акушерка, еднаш во неделата да вршат здравствена дејност на ниво на примарна здравствена заштита во ординација за гинекологијата и акушерството на подрачјето на општина Шутка	Специјална гинеколошко акушерска болница-Чаир	24 недели	5.000	120.000,00
11.	Приска по индикација (партиципација)	Министерство за здравство	1.500	333	500.000,00
12.	Регионални работилници за здравствени работници - гинеколози од породилиштата за методологијата за вршење на стручна ревизија на матернален морбидитет и морталитет (near miss cases) Регионални работилници за мултидисциплинарни тимови од породилиштата за методологијата за вршење на доверлива стручна ревизија на перинаталната и неонатална смртност	Министерство за здравство, Државен центар за хумана репродукција, Завод за здравствена заштита на мајки и деца/ Здравствен Дом Скопје / Институт за јавно здравје на Република Македонија	5	30.000,00X30луѓе	150.000,00
13.	Регионални работилници за патронажната служба и Ромски здравствени медијатори за семејно планирање	Завод за здравствена заштита на мајки и деца/ Здравствен Дом Скопје / Институт за јавно здравје на Република Македонија, Комитет за	5	30.000,00X30луѓе	150.000,00

	Регионални работилници за здравствени работници – од превентивните тимови и од породилиштата за советување за доење	доење			
14.	Стручно-методолошки надзор-теренски посети за мониторинг на работата на превентивните тимови, поливалентната патронажна служба и Ромски здравствени медијатори	Завод за здравствена заштита на мајки и деца/ Здравствен Дом Скопје / Институт за јавно здравје на Република Македонија	10	5000,00	100 000,00
15.	Едукација на семејства во рурални средини и ромски заедници за унапредување на здравјето и развојот кај децата, вакцинации, безбедно мајчинство и адолесцентно здравје од страна на Ромски здравствени медијатори и патронажна служба	Завод за здравствена заштита на мајки и деца	2.200 семејства да се едуцираат	50	110.000,00
16.	Промоција на Европската недела на имунизација	Министерство за здравство, Завод за здравствена заштита на мајки и деца	1	100.000,00	200.000,00
17.	Промоција на Светската недела на доењето	Министерство за здравство, Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство, Завод за здравствена заштита на мајки и деца	1	100.000,00	100.000,00
18.	Спроведување на истражување за достапноста на услугите од здравствените работници и нивен одговор кон родово базирано насилство	Министерство за здравство, УНФПА - Фонд на население за Обединети нации, СЗО – Светска здравствена организација	1	50.000,00	50.000,00
	Средства кои се обезбедени од основниот Буџет				8.000.000,00
	Буџет на самофинансирачки активности на Министерството за здравство				1.500.000,00
	Вкупно				9.500.000,00

V. Финансирање

Активностите предвидени во оваа програма ќе се финансираат од Буџетот на Република Македонија за 2015 година.

Распределбата на средствата по оваа програма ја врши Министерството за здравство квартално на извршителите на активностите, врз основа на доставени фактури и извештаи за реализација на активностите содржани во Програмата.

VI. Извршители на Програмата

Извршители на оваа програма се Министерство за здравство, Завод за здравствена заштита на мајки и деца, Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство-Скопје, Универзитетска клиника за детски болести - Скопје, Ромски здравствени медијатори, Национален координатор за неонатален скрининг за слух, Државен центар за репродуктивно здравје и други партнерски организации Светската здравствена организација, УНФПА, УНИЦЕФ.

VII. Следење на реализација на Програмата (мониторинг и евалуација)

Следење на спроведувањето на оваа програма врши Министерството за здравство.

VIII. Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 42-10027/1

21 декември 2014 година

Скопје

Претседател на Владата

на Република Македонија,

м-р **Никола Груевски**, с.р.